

Altijd het hoofd koel

Ieder mens beleeft zijn of haar eigen geschiedenis. Die een mens vormt tot wie of wat ze zijn, weet de 66-jarige juriste Annie Brouwer-Korf. Ook zij heeft haar geschiedenis. In het statige herenhuis in het centrum van Utrecht waar ze nu woont, denkt de Groningse juriste terug aan de turbulente jaren achter haar. "Die mij vormden tot wie ik ben."

SLACHTOFFER

Het is 23 mei 1977. De dan 30-jarige Annie Brouwer-Korf is drie maanden zwanger van haar eerste. Alleen zij en haar man Hans weten het. Ze is op weg naar het Academisch Ziekenhuis Groningen, waar ze al zeven jaar werkt. De laatste twee jaar als jurist en hoofd van de afdeling rechtspositietaken. Het gaat haar voor de wind. Leuke baan, mooi huis en haar man Hans – die socioloog is – heeft werk gevonden in Nijmegen, waar ze sinds kort wonen. Ze pendelt daarom in de trein heen en weer tussen Groningen en haar nieuwe woonplaats.

Het is negen uur in de ochtend als de intercitu tussen Assen en Groningen plots stopt. Rumor. Geschreeuw. Als Brouwer-Korf kijkt, ziet ze een stel gewapende Molukkers in een van de tussenstukken van de trein staan. Direct moet ze denken aan twee jaar eerder, de treinkaping in 1975 van Wijster. Hoeveel aandacht daar toen voor was. Hoe verontrust en verontwaardigd Nederlanders reageerden op de gijzeling.

Blijft u allemaal zitten. Deze trein is gegijzeld, hoort ze een van de negen Molukse mannen zeggen. Het is warm in de trein en mooi weer buiten. Brouwer-Korf blijft rustig, blijft te veel dat nuchtere Groningse meisje. Dat altijd haar hoofd koel houdt. Haar buurvrouw niet, die begint hartverscheurend te huilen. Ze moet weg. De kapers houden 45 gijzelaars in de trein. Annie Brouwer-Korf, drie maanden zwanger van haar eerste, is een van hen.

De gijzeling wordt een omslagpunt in haar leven. In de vijftien dagen dat ze is gegijzeld, slingert het gemoed van de dan 30-jarige heen en weer. Tussen de angst om dood te gaan en heldere inzichten. "Het zou een wonder zijn als ik hier goed bij weg kom. En als ik hier levend uit kom, dan ga ik niet voor de carrière", gaat het steeds door het hoofd van de jonge vrouw. Op 6 juni 1977 mag Annie Brouwer-Korf de trein verlaten. "Dat vond ik lastig. Raar eigenlijk. Je was toch van de groep. Ik had zoiets van: waarom ik? Waarom wij niet gewoon met zijn allen?" Dat gebeurt niet. Annie Brouwer-Korf slachtoffer van een treinkaping, wordt op 6 juni vrijgelaten. '23 mei en 6 juni. Die data vergeet ik nooit meer."

IN HET OOG VAN DE STORM

Het is 23 mei 1993. Annie Brouwer-Korf is al vier jaar burgemeester van Zutphen. Er min of meer ingerold. Mooie baan, waar ze blij mee is. Maar vandaag is ze boven alles patiënt. Er is borstkanker geconstateerd. Exact zestien jaar na De Punt wandelde

INTERVIEW ANNIE BROUWER-KORF
Gegijzeld bij de treinkaping bij De Punt, als burgemeester van een grote gemeente onder tijdsdruk moeilijke snelle beslissingen genomen bij rellen, en grote rampen onderzocht als onderzoekster bij de Onderzoeksraad voor de Veiligheid. Nu stopt de 66-jarige Groningse juriste Annie Brouwer-Korf. Door Bas van Sluis

46-jarige het ziekenhuis in.

Een trauma houdt Annie Brouwer-Korf na de treinkaping niet over. Wel kiest ze er voor om tien jaar niets over het gebeuren te zeggen. Het leven staat niet stil. Het roer gaat wel radicaal om. De baan – die ze al had geaccepteerd in Nijmegen – zegt ze op. Achteraf een vergissing, want stilzitten is nog wel haar. "Maar ik ben toen wel actief geworden in de politiek. Ik was in Groningen al wel lid geworden van de PvdA."

Voor die partij wordt ze in 1978, misschien sneller dan gedacht, gemeenteraadslid in Nijmegen. Hetzelfde jaar dat haar vader overlijdt.

Haar vader, hoofd der school van een openbare lagere school, is een echte 'roie leraar'. Oorspronkelijk uit Gasselte, waar hij de jongste uit een boerengezin is. Voor de jongste was nooit land. En als je dan kunt leren, denkt Brouwer-Korf van tijd tot tijd nog wel eens, dan word je leraar. "We woonden in Groningen, want daar was mijn vader leraar. Je moest toen nog in de wijk wonen waar je les gaf."

Het was haar vader die haar altijd stimuleerde. "Annie, denk er om... Zorg dat je later zelf je brood kunt verdienen", zei hij dan. Brouwer-Korf groeit op in een 'rood nest', waar zelfstandigheid werd gepredikt. Verheffing en kansen voor iedereen. Zo stond hij ook voor de klas. Denk om je

toekomst en als er kansen zijn, moet je die willen pakken'. 'Het was bijna van: wie niet werkt, zal niet eten. Zo heftig was het niet, maar het kwam er op neer', zegt ze. Groningen wordt dertig jaar lang haar thuisbasis. Ze gaat er naar school en studeert er strafrecht en sociaal recht. Ze wil strafrechtadvocaat worden. Iets met veiligheid. Dat lijkt haar wel wat.

In de strafrechtadvocatuur doet ze uiteindelijk niets. Maar haar politieke carrière gaat voortvarend. Ze wordt wethouder in Nijmegen en daarna burgemeester in Zutphen. Ze leerde er de fijne kneepjes – van voetveeg tot aan voetstuk – van het burgemeestersvak. Had veel met de politie en het Openbaar Ministerie te maken.

Van Zutphen vertrekt ze naar Amersfoort om uiteindelijk op 1 juli 1999 burgemeester te worden van Utrecht. Tussendoor wordt er wel eens gepolst of ze niet de ambtsketen wil dragen van Groningen. Of Emmen misschien. Maar met Utrecht gaat voor haar een wens in vervulling. Ze ziet Utrecht als fantastische stad en als burgemeester van Amersfoort – toch de tweede gemeente van de provincie Utrecht – mocht ze als plaatsvervangend korpsbeheerder al een beetje snuffelen aan het grote spel. 'Korpsbeheerder, tja... Vanuit die veiligheid speelde dat wel mee bij mij.' Zat ze opeens met de andere drie burgemeesters van de grootste

Nederlandse gemeenten om tafel. En de minister van Binnenlandse Zaken. Lunchverleg. Altijd bij een van de vier thuis. Praten over openbare orde en veiligheid. Afspraken maken."

Openbare orde en veiligheid. Brouwer-Korf heeft het altijd de belangrijkste taak gevonden als burgemeester. Korpsbeheerder van de politie, in een split second beslissen wat er moet gebeuren, grote discussies met de gemeenteraad, en lastige beslissingen nemen als je in het oog van de storm staat. Brouwer-Korf stond – en staat – er om bekend zich niet gauw gek te laten maken. Knopen doorhakken. Ze deed het bij de rellen in de wijk Ondiep, bij overlastjongeren, en met risicowedstrijden tussen FC Utrecht en Ajax. "Als burgemeester moet je risico's durven nemen, anders krijg je te veel risicomijdend gedoe", vindt de 66-jarige. "In Nederland hebben we te veel de mentaliteit van er is iets gebeurd, dan moet de burgemeester aftreden. 'Wat een onzin. Als je geen fouten verzwijgt, moet je als burgemeester niet aftreden. Maar optreden. En verantwoording afleggen. Opstapen lost niet altijd wat op."

Het is 23 mei 1993. Het is warm, net als toen in '77, denkt ze nog als ze het ziekenhuis inloopt. Een paar weken daarvoor lag de nu 46-jarige burgemeester van Zutphen al eens op de operatiekamer. Alleen weghalen wat we hadden afgesproken, zegt ze tegen de arts. Die haar man belt. Er zit toch meer kanker dan gedacht. Of hij mag doorgaan, vraagt hij terwijl de burgemeester van Zutphen onder narcose ligt. "Nee", zegt haar man. "Dat is niet zoals Annie het wil."

Alsof de duivel er mee speelt. Na vijftien dagen in het ziekenhuis, wandelt Annie Brouwer-Korf het gebouw na een borstkanteringreep op 6 juni – de dag van haar vrijlating in De Punt – weer uit. En net zoals bij de treinkaping, spreekt ze ook over haar kanker tien jaar lang niet in het openbaar. "Mijn man zei toen dreigend: 'Er is meer tussen hemel en aarde dan jij altijd vocaat bent'. Ach, ik ben een echte atheïst. Hij niet. Wel heb ik jaren op 6 juni een vrije dag genomen. Om mezelf te verwennen."

ACHTERAFFER

Een tijd geleden was ze weer in De Punt, die plaats waar op 6 juni 1977 voor haar de treinkaping stopte. 'Nu was ik er als raadslid voor de Onderzoeksraad. Vanwege de brand waarbij drie brandweermensen om het leven kwamen. Mensen op het werk zelden het wel. 'Goh, Annie, dat ken jij nog wel, toch? Hoe vind je dat?' Het doet me wat dat betreft eigenlijk niks. Houd de kop koel."

Vijf jaar geleden werd Annie Brouwer-Korf een van de vijf raadsleden van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid. Van een spelbeelaar als burgemeester werd ze – zoals Annie M.G. Schmidt het in een gedicht noemde – 'achteraffer'. Iemand die achteraf kijkt wat er is gebeurd, het beschouwt en dan pas een oordeel geeft. "Dat is ons adagium: we kijken niet naar schuld,

▲ Annie Brouwer-Korf. '23 mei en 6 juni. Die data vergeet ik nooit meer.' Foto's: Marix Schmidt

maar of we er van kunnen leren. Het gaat om de waarheid."

Een klein onderzoek naar de Kettelbrug, een brug in de polder, vindt ze nog steeds een van de mooiste. De brug ging onbedoeld open. Niet één keer, maar een paar maal. "Het was al heel snel dat de twee brugwachters, een ouder echtpaar, de schuld kregen. Het ligt aan de brugwachters, die maken een fout. Het Openbaar Ministerie was al bezig om de zaak voor te brengen. We deden onderzoek en wat bleek: het was een technisch mankement. Het lag van geen kant aan die twee oude mensen,

die compleet van slag waren. Het geeft me een warm gevoel als je de waarheid dan boven tafel krijgt."

Festcommissie zoekt feest. Oftewel: op zoek naar zo veel mogelijk aanleiding om onderzoek te doen. Ze gruwelt er eigenlijk van. De brand bij Chemiepack in Moerdijk? 14 verschillende onderzoeken. De Hercules-ramp? 27 verschillende onderzoeken. "Nederland wordt onderzoeksmoed. Veel onderzoek naar hetzelfde voorval. We evalueren wat af in Nederland", vindt ze.

Het was bijvoorbeeld veel logischer geweest, zegt Brouwer-Korf, als de Onder-

zoeksraad de Project X-rellen in Haren had onderzocht. Die worden nu onderzocht door een speciale – ad hoc – ingestelde commissie (Cohen) en niet door de Onderzoeksraad. "Waarom onderzoek de Onderzoeksraad dat niet? Daar ben ik, die meer dan een kwart eeuw in het openbaar bestuur bezig is geweest met openbare orde, als raadslid bij de Onderzoeksraad veel op aangesproken. Wanneer de burger zich zorgen maakt over veiligheid, denkt die aan openbare ordeproblemen. Zoals in Haren. En denkt die dan ook aan een onderzoek door de Onderzoeksraad."

Turbulente actieve jaren. Die Brouwer-Korf vorige maand afloot bij de Onderzoeksraad voor de Veiligheid. "Veiligheid vormde een rode draad in mijn werkzame leven", zegt ze terugkijkend. "Bij mijn afscheid heb ik het ook gezegd. Ik ben door de treinkaping slachtoffer geweest, heb als burgemeester in het oog van de storm gestaan, en ik ben 'achteraffer' geweest. Ik durf wel te zeggen dat ik door die drie dingen weet waar ik het over heb."

Nog een keer kanker

Tussen 2006 en 2008 wordt Annie Brouwer-Korf weer heel ziek. In 2006 krijgt ze een longontsteking door legionellabesmetting. Meteen daarna een longembolie. "Slechts 10 procent van mijn rechtlong bleek nog te functioneren."

Op Teletekst staat op 11 augustus 2006 plots het bericht dat Brouwer-Korf, de burgemeester van Utrecht, is overleden. Een grote fout, die twintig seconden duurt. "Heel apart. Ik was er toen slecht aan toe, maar dood zeker niet. Mijn man kreeg allerlei journalisten aan de lijn voor een quote, maar die wist ook van niks. Het ziekenhuis vertelde mij toen later dat ze moeite hadden om journalisten uit het ziekenhuis te houden."

Eind van dat jaar blijkt uit een scan dat ze een flinke tumor in haar long en onder haar arm heeft zitten. Tot overmaat van ramp blijkt Hans ook ziek te zijn. "Gingen we samen naar de bestraling." Brouwer-Korf valt in die periode 35 kilo af en de doktoren geven haar maximaal twintig maanden. Nu is de kanker weg. "Ik heb wel negen levens."

Maar de wet staat dat niet toe. De Onderzoeksraad mag de krijgsmacht tijdens operaties niet onderzoeken en versterking van de openbare orde ook niet. "Dat eerste snapt iedereen. Dat tweede begrijpt niemand. Dat moet echt anders. Het speeld is nu te beperkt. De minister is er wel mee bezig, alleen het gaat allemaal niet zo snel."

Dat geldt ook voor de onderzoeken van de raad zelf. Maar ja: hoe lang mag een kip broeden? "Als je onafhankelijk en goed onderzoek wilt, kost dat gewoon tijd. Je moet het gebeuren de kans geven om uit te zoeken hoe het echt gegaan is. Wat heb je aan losse flodders? We hebben gewoon afgesproken dat er nooit een fout in ons rapport mag zitten. Het gaat om betrouwbaarheid. Maar, eerlijk is eerlijk: het kan soms gewoon echt wel sneller."

Ga uit van het goede van de mens. Het blijft wel haar levensfilosofie. "Zeg als onderzoek ook: het had anders gekund en moeten, maar jullie hebben goed je best gedaan." Aan de andere kant heeft ze in de jaren als 'achteraffer' gezien dat 'we' het moeilijk hebben met verantwoordelijkheid nemen. "Helemaal bij veiligheid. Wie is er nou eindverantwoordelijk? Bij het onderzoek naar het instorten van het dak van de Grolsch Veste waren er allemaal aannemers en onderaannemers. Niemand die zich eindverantwoordelijk voelde."

Turbulente actieve jaren. Die Brouwer-Korf vorige maand afloot bij de Onderzoeksraad voor de Veiligheid. "Veiligheid vormde een rode draad in mijn werkzame leven", zegt ze terugkijkend. "Bij mijn afscheid heb ik het ook gezegd. Ik ben door de treinkaping slachtoffer geweest, heb als burgemeester in het oog van de storm gestaan, en ik ben 'achteraffer' geweest. Ik durf wel te zeggen dat ik door die drie dingen weet waar ik het over heb."